

LAURA LÄHTEENMÄKI

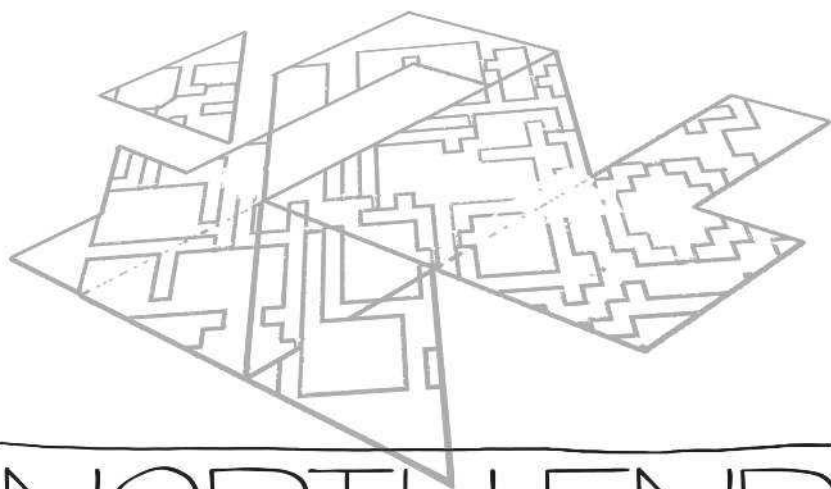
NORTH END

KAIKEN PEITTÄVÄ TULVA

WSOY

LAURA LÄHTEENMÄKI

NORTH END

KAIKEN PEITTÄVÄ TULVA

2

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

*Kiitos Taiteen keskustoimikunta ja
Suomen Kulttuurirahasto*

s. 43 ja 215-216 laulu Leona Lewis: Lovebird
s. 129 laulu Adele: Skyfall

© Laura Lähteenmäki ja WSOY 2013

ISBN 978-951-0-39904-0

Painettu EU:ssa

Eurovision laulukilpailu (engl. *Eurovision Song Contest*, ransk. *Concours Eurovision de la chanson*, puhekiel. *Euroviisut*) oli vuosittainen laulukilpailu, johon saivat osallistua Euroopan yleisradiounionin (EBU) jäsenmaat. Osallistuvat maat lähettivät kilpailuun musiikkiesityksen, josta äänestettiin kansainvälisessä finaalissa. Suositut kilpailu esitettiin taulussa sadan vuoden ajan. Eurovision-laulukilpailun finaalia seurasi enimmillään jopa 200 miljoonaa katsojaa. Viimeiset Eurovisionit voitti Aino Taara, joka menehtyi kilpailuiltana euroopanlaajuisissa mellakoissa.

[Oracle-haku asiasanoilla eurovis* aino* taara*]

1.

Kun kevät tuli, sulii lumi ja hanget ja jää.

Tai sitten niin ei käynytäkään, vaan talvi jatkui ja pite-
ni, venyi ja vettyi, vaikka kirkas aurinko nousi joka päi-
vä edellistä korkeammalle ja yritti sulattaa lumivallit ja
joen jään. Maalisaurinko teki parhaansa, se koetti valaa
pohjoisen ihmisiin uskoa – pian elämä taas voittaa, kohta
on iloista ja helppoa – mutta häikäisevästä säteilystäään
huolimatta aurinko ei onnistunut. Se ei tuonut takaisin
ihmisten työpaikkoja, se ei paikannut puhkikuluneita
vaatteita, se ei täyttänyt perheiden ruokakaappeja.

– Nälkä! Aasa huusi ja kouraisi talvitakkiaan vatsan
kohdalta. – Olen syönyt tänään pelkkää siemenpuuroa ja
sitäkin vain pari lusikallista.

– Minä en ole syönyt sitäkään, Tekla aloitti ja horjah-
ti. – Annoin evääni Kaurille, kun se oli taas unohtanut
omansa.

Luna ei sanonut mitään. Hän oli sentään syönyt
aamulla maissipuuroa, ja siinä oli ollut karpalohilloakin,
ja evääksi hänellä oli ollut tummaa leipää, jonka välissä
siivut kasvisleivitettä. Puolet leivästä hän oli tosin jakanut

Havun kanssa, jolle mikään maailman ruoka ei riittänyt; poikaystävä oli North Endin pisin asukas.

He ylittivät sillan ja lähtivät nousemaan mäelle edeten Teklan ontuvassa tahdissa. Joki heidän vasemmalla puolellaan virtasi paksun lumipeitteen alla, mutta jään alta kuului jo etäistä huminaa.

– Menetkö käymään mummolla? Aasa kysyi, mutta Luna pudisti päätään: mummolla oli tiistaisin pilates.

– Olisipa meidänkin mummo täällä, Tekla huokaisi. Hänen sukunsa oli jäänyt etelään perheen muutettua syksyllä North Endiin. Silloin suklaatehdas oli ollut toiminnassa ja Teklan isä oli saanut tehtaasta töitä. Vielä puoli vuotta sitten Teklasta huokuivat etelän lämpimämmät ilmat, tällä oli ollut ripsiväriä ja jalassaan hupsut, köykäiset kengät, mutta nyt hän oli meikitön niin kuin muutkin ja myös hänen talvitakkinsa oli kulunut talven viimoissa.

Joessa oli sula kohta tehtaansillan edessä. Sulassa vesi oli kiiltävän mustaa, kuin jonkin liukkaan eläimen selkä.

– Katsokaa, kevät! Tekla osoitti sulaa ja selosti muille, miten tähtitieteellinen kevät oli jo alkanut: – Päivä on nyt yötä pidempi.

– Ihana termi, Luna sanoi, – tähtitieteellinen kevät!

Aasa huitaisi lapasellaan taloyhtiön pihaan, jonka juuri ylitti pyylevä mies kädessään musta salkku.

– Hopeanostaja, Aasa tuhautti nenäänsä. – Kiertää asunnosta toiseen ja ostaa ihmisten vanhat korut, hopeaveitset ja -haarukat, vaikka tuskin kenelläkään on enää mitään arvokasta. Miksi ihmisillä olisi helyjä, kun porukoilla ei ole edes leipää?

Luna puraisi huultaan. Heillä oli koruja. Heillä oli piilossa äidin upeat korut. Sitten hän vilkaisi Teklaa: näyttikö tämä pahoittaneen mielensä? Tavallaan Teklakin oli eräänlainen hopeanostaja. Hän kiersi ovelta ovelle äitinsä apuna ostamassa kierrätysmateriaaleja, pahvia, muovia ja metallia, joita he myivät teollisuudelle raaka-aineiksi. Teklan kulkeminen vain oli paljon vaivalloisempaa kuin pihan ylittäneen ukon. Tekla ontui toista jalkaansa menetettyään talven tulipalopakkasissa kaksi varvastaan, pikkuvarpaan ja nimettömän. Mutta Tekla ei valittanut.

Aasa hoiti senkin puolen. Hän huusi pihan yli miehelle:

– Hei hei ja näkemiin, alahan laputtaa!

Mies ei edes vilkaissut heitä vaan ohitti portinpielessä notkuvat Iñakin ja Loisin ja marssi tielle.

– Päästiinhän siitä! Aasa löi lapasensa yhteen kuin miehen lähtö olisi ollut hänen ansiotaan. Sitten hän heilutti Loisille ja Iñakille kättään ja hyppäsi rantakivelle.
– Kesä tulee! hän huusi kovalla äänellä.

Aasan touhu oli sellaista, huomionhakuista ja äänestä, ja poikien lähestyessä heitä hän kävi sekopäiseksi. Luna hymyili vaisummin ja katsoi, miten entiset kaakaoorjat liukastelivat heidän luokseen Havu vanavedessään. Lunan vatsanpohjassa keinahti, ja hän astui Havua vastaan työntäen lapasensa Havun rukkaseen.

– Kesä? Lois toisti ja katsoi epäuskoisena joen jäälakeutta.

Mutta Havukin nyökkäsi ja siristi silmiään – aurinko

räkitti siniseltä taivaalta ja heijastui lumesta. Havu kertoi pojille englanniksi, että joen jää saattoi olla lumen alla pelkkää märkää sohjoa eikä kantaisi enää ihmistä.

Mutta Aasa halusi olla eri mieltä. Hän väitti, että jää oli paksua ja sen päällä voisi juosta vaikka hevoslauma.

– Juurihan sinä sanoit, että kesä... Luna aloitti, mutta Aasalla oli vauhti päällä, eikä hän kuunnellut ketään. Hän loikkasi jäälle.

– Vahvaa on! hän huusi.

Rannassa jää olikin vielä vahvaa. Kivillä oli lasten leikkejä ja puskista oli haettu pajunkissoja, mutta Aasa marssi eteenpäin, kohti sulaa.

– Aasa, mitä sinä nyt? Luna huusi, mutta Aasa ei pysähtynyt, hän ei edes kääntänyt päätänsä.

– Älä mene sinne! Teklakin huusi. – Joki voi olla sula!

– Eikä ole! Aasa kääntyi katsomaan heitä ja huusi: – Keivät ei tule koskaan! Te olette tuomittuja ikuiseen talveen!

Hän koukisti sormensa kuin jokin peto ja irvisti.

Aasan viimeiset sanat oli ilmeisesti tarkoitettu Loisille ja Iñakille, koska he muut tietenkin tiesivät, että he olivat tuomittuja talveen. He tiesivät, että kevät tuli myöhään ja kesä oli säälettävän lyhyt henkäys ennen uutta pitkää kylmää ja pimeää.

Luna kurtisti kulmiaan: Ehkä Aasan koko esitys oli tarkoitettu pojille, entisille kaakao-orjille. Ehkä Aasa juuri heidän takiaan meni niin pitkälle.

Pitkälle touhuissaan, pitkälle jäälle.

– Tule takaisin! Luna ja Tekla taas huusivat, ja Havu-kin huusi:

– Kevätjäädästä humahtaa heti läpi! Se pettää saman tien.

Aasa kahlasi sinnikkäästi lumessa eteenpäin. Muut katsoivat toisiinsa ja pyörittivät päätään. Viime päivinä oli ollut aurinkoista ja tuulista: yhdistelmä sulatti lunta nopeasti ja sula vesi hoiti jään alapuolelta loput.

– Mikä pakko Aasan oli kaahata tuonne? Tekla voikersi.

– Aasalla on päähänpistoja, Luna tuhahti ja kertoi, miten Aasa oli toissatalvena kiivennyt katolle putsamaan aurinkopaneeleita, vaikka katto oli jäädä peilikirkas. Aasa oli tietenkin pudonnut, ja häneltä oli katkennut nilkka.

– Älä mene sulan lähelle, idiootti!

Havu oli päästänyt Lunan kädestä irti ja piti kuluneita rukkasiaan torvena suun edessä.

Mutta jostakin käsittämättömästä syystä Aasa tähtäsi suoraan sulaan. Hän oli kuin pikkulapsi, jonka täytyi uhmata juuri sitä mitä ei saanut tehdä. Leuka pystyssä hän tepasteli kohti mustana kiiltävää aukkoa.

Siitä lähtien kun Luna oli ollut pieni, isä oli jankuttanut, että joki oli tappavan vaarallinen. Ainoastaan sydäntalvella sen saattoi ylittää jäätä pitkin, mutta keväisin vesi nousi nopeasti, kesällä virtaukset olivat arvaamattomia ja syksyisin tulvat huuhtelivat rantoja ennen kuin joki taas jäätyi.

Tietenkin myös Aasaa oli peloteltu – hänkin oli elänyt koko ikänsä joen rannalla – mutta oppi ei ollut näemmä mennyt perille. Luna ja Aasa olivat olleet lapsesta läh-

tien erilaisia, ja monesti heidän leikkinsä olivat tökänneet juuri tähän: Aasa sai päähänsä jotakin, josta ei pystynyt luopumaan vaan toteutti suunnitelmaansa uppiniskaisesti, ja Luna puolestaan oli hiljainen ja harkitseva.

Aasa läheni sulaa. Rannalla olijat kuulivat tuulen läpi hänen viheltävän.

Luna oli noussut rantakivelle, Lois hyppi hänen viereensä. Iñaki tuijotti Aasaa hievahtamatta. Jos Aasa oli halunnut huomiota, nyt hän sai sitä.

– Voit tulla jo takaisin! Luna huusi. Hän otti äänen vatsanpohjasta niin kuin laulunopettaja neuvoi ja lisäksi hän käytti tehtaanjohtajan tyttären arvovaltaa – vaikka sitä hänellä ei enää ollut, koska tehdas oli lopettanut toimintansa. Tehtaan ikkunat tuijottivat heitä nytkin pimeinä ja tylsinä aivan kuin Aasan touhut olisivat kyllästyttäneet niitä.

Aasa näytti hieman epäröivän, hidastavan vauhtiaan. Ehkä hän kuulosteli jätää, tunnusteli sen kestävyyttä tai sitten järjenhippunen oli lävistänyt hänen paksun kallon. Joka tapauksessa hän laski painonsa oikealle jalalle ja notkautti toppahousuun verhottua reittään. Jää kesti vielä.

– En kestä katsoa... Tekla voikersi, ja Lunakin pidätti hengitystään.

Sitten se tapahtui.

Aasa putosi jään läpi kuin se olisi imaissut hänet sisäänsä. Rannalta katsottuna jäähän ilmestynyttä aukkoa ei nähnyt, vaan valkoinen lakeus jatkui silläkin kohtaa, mihin Aasa oli kadonnut. Kului kaksi sekuntia, sitten he näkivät Aasan lapasen, joka heilahti lumen keskellä, lapanen is-

keytyi jäähän mutta painui siitä läpi. Aasa yritti uudestaan.

– Stay there! Hold it tight!

Lois lähti kahlaamaan lumessa Aasaa kohti, Iñaki rynnäsi hänen peräänsä ja Havukin meni.

– Ei! Tekla karjui. Hän hyppi rannalla edestakaisin ja heilutti pipoaan. – Älkää menkö!

Se oli hyvä neuvo, ja Luna juoksikin toiseen suuntaan. Hän konttasi rinnettä ylös ja pinkoi Aasan kotiovelle, mistä kaappasi mukaansa suksisauvat ja pihaharjan. Keppeineen hän rymysi pian joenpengertä alas, rantajäälle ja siitä pidemmälle. Mutta järki pysäytti hänet hyvissä ajoin ja hän alkoi yhdistää sauvoja toisiinsa. Hän pujotti niiden käsilenkit yhteen ja solmi toisen sauvan ja pihaharjan harjaosan yhteen kaulaliinallaan. Näin hänellä oli kolmosainen viritelmä, jota hän puski lumella kohti Havua, onnistui, ja Havu tarttui siihen hätistäen entiset kaakaoorjat kauemmaksi. Havu asetti keppiletkan kainaloonsa, laskeutui mahalleen ja alkoi ryömiä Aasan luo.

Myös Iñaki ja Lois heittäytyivät makuulle ja lähtivät möyrimään Havun perässä. Havu oli harja-suksisauvakeppeineen jo Aasan lähellä ja yritti työntää keppejä edellään. Iñaki piti Havun nilkoista kiinni ja Lois Iñakin kengistä. Luna laskeutui vatsalleen, konttasi eteenpäin ja ylettyi Loisin – Lunan isän vanhoihin – kenkiin. Housujen vyötärön ja takin väliin jäi paljasta ihoa, jota vasten märkä lumi suli.

Kaikki tapahtui hirveän hitaasti. Sulassa näkyi liikettä – Aasa ei ollut vajonnut jään alle vaan lapanen huijoi taas. Sitten näytti siltä kuin hän olisi saanut sauvasta

kiinni ja onnistunut kampeamaan itsensä jäälle, mutta ei hän päässytkään. Pelastusletka ryömi lähemmäksi, Luna kohotti päätään: nyt Aasa rikkoi jäätä allaan ja työnsi kyy-närpäitään jäälle.

– Peruuttakaa! Havu karjui, ja koko letka ryömi kymmenisen senttiä paksussa lumessa taaksepäin irrottamatta otettaan toistensa jaloista.

– Älkää peruuttako! Havu huusi. Luna kurotti päätään.

Aasa naama paistoi sulan keskellä harmaana. Aasan suu oli neliönmallinen aukko josta tuli kai ääntä. Sitä ei vain kuullut joen metelin yli.

Luna ei olisi halunnut katsoa, hän ei uskaltanut, mutta hän ei voinut muuta. Hän puristi Loisin jaloista ja ajatteli, miten kummallista oli, että kuumasta etelästä tullut Lois makasi sohjossa ja yritti pelastaa hänen hullua ystävänsä. Hetken päästä hän ihmetteli, makasivatko he tosiaankin vielä jäällä. Tuntui kuin aika olisi pysähtynyt. Aasakaan ei huutanut enää, hän ei päässyt jäälle, hänen päänsä katosi näkyvistä.

– Back up! Lois huusi yhtäkkiä, ja Luna työnty taaksepäin niin että paidan alle kasaantui lisää sohjoa ja lunta. Kun hän nosti päätään, hän näki Aasan, joka yritti taas päästä jäälle. Letka ryömi tuskastuttavan vaivalloisesti taaksepäin, mutta tällä kertaa Aasakin kierähti ylös. Hän pyöri lumessa Havun luokse – näytti siltä kuin he olisivat olleet kaksi lumessa telmivää koiraa, mutta sitten Havu kieräytti Aasan selkäänsä kuin suuren säkin ja kapusi horjahdellen konttausasentoon, raahautui eteen-

päin, ja kun jää oli vahvaa, Havu ponnistautui jaloilleen. Hän lähti juoksemaan kyyryssä Aasa selässään.

– Älä putoa, älä putoa, Luna hoki ja kieri viisi kertaa itsensä ympäri päästäkseen kovemmalle jäälle. Kun jää tuntui vartalon alla tukevalta kuin maa, hän nousi pystyyn ja juoksi Iñakin ja Loisin kanssa rantaan, missä Tekla odotti heitä. Siitä he jatkoivat taloyhtiön pihaan ja edelleen Aasan kotiovelle, jota he hakkasivat huutaen.

Vain Aasa oli hiljaa. Hänen vaatteensa olivat vedestä raskaat ja niihin oli tarttunut lunta, joka oli jäädyttänyt ne pellinkoviksi. Hän oli kuin sokerihuurrettu, ja hänen punainen, yleensä kihara tukkansa riippui nyt suorana. Mutta pahinta oli hänen ilmeensä: hänen silmänsä olivat kauhusta selällään eikä hänellä ollut suuta vaan pelkkä aukko värittömissä kasvoissa.

– Take all her clothes off! Immediately! Iñaki huusi käheällä äänellään Aasan äidille, joka avasi oven ja painoi kämmenen suulleen.

Sitten hän veti tyttärensä sisälle, kietoi kädet tämän ympärille ja hätisti heidät tiehensä.

Kun ovi painui kiinni, muut tuijottivat toisiaan. Hiljaisuus oli yhtäkkiä suunnaton.

– Mennään mekin vaihtamaan vaatteet, Luna sanoi viimein. – Tulkaa sitten meille teelle.

Lunan koti oli nykyään myös Iñakin ja Loisin koti. Pojat asuivat kolmannen kerroksen, vinttikerroksen huoneessa, joka oli eristetty heitä varten. Luna ja isä nukkuivat omissa huoneissaan kerrosta alempana ja alakerrossa oli keittiö ja olohuone. Lunan koti oli North Endin

hienoin ja suurin, koska hänen isänsä oli ollut tehtaanjohtaja. Silti heiltäkin olivat lämmitysjuparikot loppuneet jo kuukausi sitten ja heidänkin sähköään säännösteltiin.

Koska vielä ei ollut iltakatkon aika, Luna laittoi vaatteet vaihdettuaan kattilan liedelle ja kaatoi sinne pullosta vettä. Yläkaapista löytyi pussillinen lupiinikorppuja. Hän päästi Teklan ja Havun sisään, Iñaki ja Lois rymistivät portaita alas keittiöön.

– Miksi Aasa meni jälle? Lois kysyi tulkkisovelluksen avulla. Vaikka hän oli innokas opiskelemaan maan kieltä, hänen taitonsa kehittyivät hitaasti, ja tärkeissä kysymyksissä hänkin käytti tabulan simultaania. Luna vilkaisi Teklaa, ja he lukivat toistensa ajatukset: Aasa meni jälle saadakseen poikien huomion. Jos paikalla olisivat olleet vain Tekla ja Luna, Aasa ei olisi pinkonut sulaan.

– Se oli idioottimaisinta mitä olen ikinä nähnyt, Iñakin karhea ääni tuomitsi tabulasta. Pojan ääni oli käheytynyt kaakaoplantaasilla hänen hengitettyään pienestä pitäen torjunta-aineiden höyryjä.

Idioottimaista, Luna nyökkäsi, Aasan touhu oli ollut sitä, mutta Luna tiesi myös, että ulkoisesti rohkean Aasan sisin oli herkkä ja kaipasi rakkautta. Aasa halusi huomiota. Hän mankui ja kerjäsi sitä. Joskus he olivat Teklan kanssa ihmetelleet Aasan hinkua saada joku, mutta ehkä he eivät vain ymmärtäneet. Teklalla oli ollut poikaystävä etelässä ja Lunalla oli Havu.

Luna ei ollut ikinä halunnut huomiota. Hän oli saanut sitä pyytämättäkin. Hän oli kaupungin tärkeän työnantajan tytär, suklaatehtaan Luna. Vaikka tehdas ei ollut

kaupungin ainoa työllistäjä, se oli ollut merkittävin ja se oli sinnitellyt pisimpään, läpi vaikeidenkin aikojen. Se oli kansallisesti tunnettu ja arvostettu. Sen luksussuklaata oli hyvinä vuosina viety maan rajojen ulkopuolelle, ja jokaisessa perheessä haluttiin jouluna maistaa sitä edes pienet palat. Tehtaan loiston päivinä Lunalla oli ollut laulutunti kahdesti viikossa ja joka joulu uusi tabula.

– Kunpa Aasa ei sairastuisi, Luna sanoi ääneen kaikkien pelon ja kaatoi korput pussista lautaselle. Osa korpusta oli rikki, mutta hän tiesi murujenkin kelpaavan.

He mutustivat korpunpaloja kastaen niitä tehen. Synkkä hiljaisuus roikkui pöydän yläpuolella. Jokainen tiesi, mitä sairastuminen tarkoitti. Pahimmillaan mitättömäänkin flunssaan voisi kuolla. Tehokkaita lääkkeitä ei ollut ja lääkärit olivat rikkaiden etuoikeus. Eivätkä edes rikkaat pystyneet hankkimaan itselleen kunnon hoitoa, saati sitten köyhät tai sellaiset, joiden perheestä oli vastikään jääty työttömiksi North Endin suklaatehtaalta.

2.

– Onko tänään ehtinyt tapahtua jotain muutakin? isä kysyi iltaruoalla kuultuaan jäihin pudonneesta Aasasta.

– Hopeanostaja kävi etsimässä ostettavaa, Luna sanoi.

Sekään ei ollut hyvä uutinen, ja Luna tiesi, mitä isä ajatteli. He katsoivat toisiaan, mutta eivät sanoneet mitään, koska Iñaki ja Lois olivat myös siinä.

Perheen asioista ei puhuttu. Isä oli kieltänyt ja Luna totellut. Hän oli ymmärtänyt asemansa jo lapsensa: Isä oli monen hänen kaverinsa ja luokkakaverinsa vanhempien pomo. Hänen isänsä maksoi monen perheen palkat. Viime aikoina asetelmaa ei ollut voinut olla huomaamatta.

Ennen joulua suklaatehtaaseen oli tehty kaksi iskuja ja joulumyyntiin tarkoitettut suklaat oli tuhottu. Myynti tietenkin notkahti, ja jo joulun jälkeen suklaatehtaal-la meni huonosti ja isä joutui lomauttamaan työntekijät. Ensin olivat saaneet lähteä keikkatyöläiset, sitten tehdas oli supistanut toimintaansa kolmeen työpäivään viikossa, lopulta kaikki olivat lomautettuja, eikä tunnelin päässä tuikkinut valo. Enää tehtaan varastossa odotti pääsiäis-suklaaerä, jota isä yritti myydä.

Luna ei ollut puhunut heidän asioistaan muille, mutta he olivat sentään aiemmin puhuneet isän kanssa. Isälle oli voinut kertoa kaiken. Kavereista, koulusta, laulusta, mummosta, äidistä... Tänä keväänä kuitenkin sellainen lörpöttely tuntui mahdottomalta. Tehtaan konkurssin myötä isä oli muuttunut. Hän oli antanut äidin yrttitarhan kuolla eikä hän ollut enää kysellyt Lunan kuulumisia.

Luna tiesi silti, mitä isä ajatteli hopeanostajasta. Isä mietti äidin koruja.

Vaikka heillä ei ollut enää juuri mitään arvokasta, heillä oli korut. Kätettyinä yläkerran vaatehuoneen salakomeroon, monen pahvilaatikon ja numerosarjalla avattavan lukon taakse. Ehkä hopeanostaja oli vainunnut juuri heidän korunsa, kenties joku oli kertonut tälle koruista.

Äidin vanhemmat olivat olleet kultaseppiä, ja he olivat mummon mukaan kuorruttaneet äidin koruilla. Äidin korut olivat jääneet äidin kuoltua isälle ja Lunalle, ja lopulta Luna perisi ne. Välillä isä otti korut esille ja istuutui keittiön pöydän ääreen kiillottamaan niitä. Hän nosti silmälasit otsalleen ja antoi itselleen luvan ikävöidä kuusitoista vuotta sitten kuollutta vaimoan.

Äiti eli koruissa isälle niin kuin äiti eli Lunalle laulussa ja äidiltä perityssä pienessä pianossa.

Vaikka korujen kiillottamisessa oli aina jotakin surullista, liittyi kiillotukseen myös ihania muistoja: Isä kantoi tummapuisen arkun vaatehuoneen piilosta keittiöön, avasi kannen ja silitti vuorin haalistunutta, yönsinistä samettia. Sitten isä nosti korut yksi kerrallaan pyöreälle, puhtaaksi pyyhitylle pöydälle, avasi kotelot, ja siinä väl-

kehtivät kaikki korut kuin suuri järvi kirkkaana kevät-päivänä sen vapauduttua jäistä. He katselivat isän kanssa koruja kaikessa rauhassa: pieniä sydämiä, vanhoja linnunmallisia, kahdeksaa erilaista sormusta joista viides-sä oli erivärinen kivi, ohuita nilkkaketjuja jotka soljuivat sormissa jos niitä sai koskettaa, ja joskus sai. He katsoivat kiliseviä, eripaksuisia rannerenkaita, riippuvia korvako-ruja, pieniä nappeja sekä tietenkin sitä suurta, kymmenin valkoisin kivin koristeltua riipusta, joka äidillä oli ollut kaulallaan Eurovisioneissa.

Kiillottaessaan koruja isä kertoi niistä, hänellä oli tari-na jokaisesta. Kultainen sydänkoru äidillä oli ollut heidän tavatessaan, riippuvat hopeakorut äidillä oli ollut häis-sään, vihkisormus oli häikäisevä – äidin kultaseppävan-hemmat olivat auttaneet sen hankinnassa, koska isä oli silloin vasta ostanut tehtaan ja rahat olivat tiukalla.

Isä kiillotti korut itse, hän pursotti väkevänhajuista ainetta kankaanpalaan ja levitti sitä koruihin. Sitten hän hinkkasi puhtaalla kankaalla korut niin, että ne säteilivät. Kiillotustyö kesti kauan, ja samalla he kuuntelivat äidin levyjä vanhasta soittimesta. Joskus pienempänä Luna nukahti kesken korujen jynssäyksen, viime vuosina hän-tä oli totuuden nimissä alkanut vähän kyllästyttää.

Itäkin ja Loisin tultua heille isä ei ollut ottanut koru-ja esiin kertaakaan, eikä koruja ollut siis kiillotettu jou-lun jälkeen. Isä ei halunnut riskeerata ja näyttää heidän arvokkainta omaisuuttaan. Vaikka pojat vaikuttivat reh-deiltä ja kiitollisilta kaikesta, vanhoista vaatteista ja hei-kosta ruoasta, saattoivat ihmiset nälissään ja kärsimättö-

minä sortua arvaamattomiin ratkaisuihin.

Köyhtyessään ihmisistä tuli ahneita ja ärtyneitä. Luna oli nähnyt sen niin North Endissä kuin koulussakin. Osa taloyhtiön naapureista oli lakannut puhumasta hänelle ja koulun ubiikkiseinällä, wallilla, oli oppilaiden tabuloista ja äänityksistä napattuja attribuutteja, sanoja, joiden perusteella oppilaat puhuivat suklaatehtaasta. Usein tehdasta kuvaava pallo sijaitsi wallin keskellä, mikä tarcoitti äärimmäistä kiinnostusta, ja koska tehdas esitettiin punaisessa pallossa, siitä puhuttiin pahaa.

Välillä Lunasta tuntui kuin ihmiset olisivat olleet *heille*, isälle ja hänelle, vihaisia siitä, että tehdas meni nurin. Ja joskus hän ihmetteli, kuvittelivatko he, että hän, Luna, voisi saada tehtaan taas toimintaan että väki pääsisi takaisin töihin ja lapset saisivat leipää.

– Minä avasin oven hopeanostajalle, Lois kertoi englanniksi, – mutta sanoin, ettei meillä ole mitään.

Isä ja Luna vilkaisivat taas toisiinsa. Ainakaan Lois ei tiennyt aarteesta, mutta Iñaki huomasi heidän ilmeensä, ja Luna säpsähti. Kovia kokeneet entiset kaakao-orjat olivat nähneet monenlaista. Ei ollut sattumaa, että he olivat selvinneet näin pitkälle tai ylipäätään pysyneet hengissä. Mutta ennen kuin Luna ehti sanoa mitään, puolustautua tai keksiä muuta puhuttavaa, Iñaki oli jo kadonnut ilmeettömän kasvomaskinsa taakse.

Isä vaihtoi sulavasti puheenaihetta ja kysyi, olivatko pojat olleet tänään koulussa. Lois ja Iñaki heiluttivat päätään, ja Lois kertoi lähinnä hilpeästi, miten vaikeaa koulussa oli. He olivat kaikesta jäljessä, eivät osanneet

kieltä eikä heillä ollut tabuloita, jotka olisivat tulkanneet puheen ja joissa oli oppimateriaalit. Kaiken lisäksi heillä oli koulussa sietämättömän kylmä.

– Siellä mistä me tulemme, ei ollut kunnan kouluja mutta tähän aikaan vuodesta siellä oli jo kesä, Iñaki murisi. Isän tabula käänsi Iñakin puheen.

– Kuinka monta kukkasta on ennen kesä? Loiskin kysyi.

– Kuukautta, Luna korjasi ja kertoi kesän koittavan vasta kahden kuukauden päästä.

Heti kun Lois oli oppinut pari sanaa kieltä, hän oli alkanut jutella ihmisten kanssa. Jos hän ei ymmärtänyt, hän kysyi. Ja hän kysyi, kysyi ja kysyi. Monesti Loisin jutut menivät päin honkia, mutta Lois vain nauroi. Hän nauroi, kun hän ei ymmärtänyt tai kun hän ymmärsi väärin. Hän nauroi myös silloin kun ymmärsi oikein, mitä tapahtui koko ajan enemmän.

Isä alkoi selittää, että kevät tuli aina myöhään. Valtavi-
en lumimassojen sulaminen kesti, ja monesti keväällä oli takatalvia ja suurtulvia. Iñaki pudisteli päätään.

– Ankaran talven jälkeen on ankara kevät, isä sanoi.

Pojat olivat nukkuneet koko pitkän talven, siis todellakin nukkuneet. Oli ollut niin pimeää ja kylmää – vain peiton alla oli ollut lämmin. Isän mukaan he olivat olleet tulonsa jälkeen shokkitilassa ja tietenkin uupuneita työstään plantaasilla. Vaikka heidän elämänsä oli ollut hirveän rankkaa etelässä, siirtyminen arktisiin oloihin oli myös vaativa kokemus. Lunasta oli kuitenkin kivaa, että pojat olivat muuttaneet heille. Poikien vinttikamariini oli

»Orkesteri soitti montussa jo äidin laulua, nyt hän oli valoissa.
Ne peittivät kaiken, jättivät hänet yksin, lämmittivät eikä hän
nänyt ketään, ei yksiäkään hämmästeleviä silmiä,
ei kenenkään epäileviä ilmeitä tai kämmeniä
joiden takana kuiskittiin.»

Aurinko paistaa pitkän talven jälkeen, mutta kevät ei herätä
suljettua tehdasta henkiin, ei täytyä ruokakaappeja, ei saa ihmisiä
iloisiksi. Koulukaverit syyttävät Lunaa, tehtaanjohtajan tyttäätä,
töiden loppumisesta. Onneksi Lunalla on laulunsa - sama
jolla äiti 16 vuotta sitten voitti viimeiset Euroviisut.
Kun Luna laulaa kilpailuissa, hänellä on yllään äidin mekko ja
kaulallaan äidin koru. Hän on kopio äidistä, jota ei enää ole.

Kaiken peittävä tulva kuvaa koskettavasti ystävyuden ja
ymmärryksen kaipuuta vaikeiden luonnonolojen, romahtaneen
maailmantalouden ja energiakriisin pimentämässä maailmassa.
Se on toinen osa North End -trilogiassa, jonka avannut
Niskaan putoava taivas (2012) nousi Topelius-ehdokkaaksi.

»... maanläheinen dystopia sieppaa otteeseensa
eikä päästä irti.»
Ilkka

